

Reactie op consultatie om “familie-vbi’s” af te schaffen

1. Inleiding

In de memorie van toelichting bij het concept wetsvoorstel wordt opgemerkt dat uit het evaluatierapport van SEO blijkt dat ongeveer 30 van de circa 1350 vbi's bestaan uit beleggingsinstellingen die participaties aanbieden aan een breed publiek dan wel institutionele beleggers. Vervolgens wordt opgemerkt dat het regime overwegend wordt gebruikt door niet-beoogde gebruikers te weten vermogende personen en families. Het regime zou voor deze groep gebruikers de mogelijkheid bieden van zogenoemde “boxarbitrage” tussen box 2 en box 3 van de inkomstenbelasting.

Uit het vorenstaande maak ik op dat op enig moment sprake was van circa 1.320 vbi's die aangeduid worden als “familie-vbi's”. Vanwege de vbi-voorwaarden kan een vbi enkel beleggingsvermogen houden. Mijn indruk is dat juist de grotere beleggingsvermogens zijn ondergebracht in familie-vbi's. Met de voorgestelde afschaffing van de familie-VBI zou daar een einde aan komen.

2. Box 3 regime

Sinds het bekende kerstarrest van de Hoge Raad is de wetgever naarstig op zoek naar een nieuwe vormgeving van beleggingsvermogen in box 3 van de inkomstenbelasting. Het nieuwe systeem zal meer moeten aansluiten bij het werkelijke rendement uit vermogen. In april 2022 heeft het kabinet aangegeven dat een vermogensaanwasbelasting de voorkeur heeft. Dat is een methodiek waarbij belasting wordt geheven over het feitelijke rendement. Die belastingheffing kan niet (onbeperkt) worden uitgesteld door de vermogenswinst niet te realiseren. Dit betekent dat zolang een winst nog niet gerealiseerd, toch al een (voorschot)heffing zal zijn verschuldigd.

De vormgeving van het nieuwe box 3 stelsel en implementatie daarvan is een tijdrovende exercitie en de ingangsdatum is al een paar keer uitgesteld. Vorige maand is de verwachte ingangsdatum opnieuw verschoven van 1 januari 2026 naar (op zijn vroegst) 1 januari 2027.

3. Vbi-regime is uitstekend alternatief voor box 3 heffing

Voor veel families heeft het vbi-regime min of meer dezelfde fiscale gevolgen als het nieuwe box 3 stelsel zoals dat waarschijnlijk per 1 januari 2027 in werking zal treden. Weliswaar is de familie-vbi niet onderworpen aan de heffing van vennootschapsbelasting, de participanten in de familie-vbi worden doorgaans ter zake van hun belang in de familie-vbi wel belast in box 2 van de inkomstenbelasting. Dit betekent dat de waardestijging van het (beleggings)vermogen van de familie-vbi is onderworpen aan belastingheffing in box 2 van de inkomstenbelasting. In box 2 bedraagt het tarief met ingang van volgend jaar 31% (abstraherend van een tariefopstapje van 24,5%) en dat is nauwelijks lager dan het tarief in box 3 dat de komende jaren geleidelijk wordt verhoogd naar 34%. Hierbij merk ik volledigheidshalve op dat in box 3 de dividendbelasting en buitenlandse bronbelasting op het beleggingsvermogen (deels) kan worden verrekend met de te betalen inkomstenbelasting, terwijl bij een vbi die verrekeningsmogelijkheid niet bestaat.

Bovendien geldt dat bij de houder van een aanmerkelijk belang in een familie-vbi jaarlijks al een voorschot aan belasting is verschuldigd in box 2. Dit wordt bewerkstelligd door het fictieve rendement dat bij dergelijke personen in aanmerking wordt genomen in box 2.

Veel vermogende families hebben juist vermogen in een familie-vbi ingebracht vanwege de onredelijke uitkomsten van het (oude) box 3 regime. Die tekortkomingen in het oude box 3 regime worden inmiddels onderkend en daarom wil de wetgever het box 3-regime wijzigen. Het nieuwe box 3-regime heeft sterke parallellen met de belastingdruk op beleggingsvermogen dat door familie-vbi's wordt gehouden. Derhalve is onbegrijpelijk dat de wetgever familie-vbi's wenst af te schaffen, vooral nu het nieuwe box 3-regime nog niet in werking is getreden.

4. Ongewenste box-arbitrage

De Wet IB 2001 bevat reeds antimisbruikbepalingen om ongewenste box-arbitrage tegen te gaan. Ten aanzien van vbi's zijn deze regels al scherper dan ten aanzien van normaal belaste entiteiten. Mocht de wetgever het gebruik van vbi's bij boxarbitrage verder willen tegengaan, dan ligt voor de hand dat de reeds bestaande antimisbruikbepalingen verder worden aangescherpt. Het afschaffen van het vbi-regime is dan niet nodig en zou tevens een buitenproportionele maatregel zijn.

5. Conclusie en afsluitende opmerkingen

- Hoewel de familie-vbi's niet werden beoogd met de introductie van de VBI-wetgeving in 2007, betekent dit niet automatisch dat het bestaan van familie-vbi's onwenselijk is en bestreden zou moeten worden. Het is algemeen bekend dat niet-beoogde uitkomsten soms bijzonder nuttig kunnen zijn (we kennen immers allemaal het voorbeeld van de ontdekking van penicilline door Alexander Fleming).
- De familie-vbi's vormen in de regel een passend en evenwichtig alternatief voor het box 3-regime, omdat bij veel familie-vbi's (uiteindelijk) het werkelijke rendement op beleggingsvermogen wordt belast in box 2. Daarnaast is veelal sprake van een jaarlijkse (voorschot)heffing vanwege de regeling inzake fictief rendement. De belastingdruk op beleggingsvermogen bij houders van een aanmerkelijk belang in een familie-vbi is ongeveer gelijk aan de belastingdruk op beleggingsvermogen in het nieuwe box 3-regime.
- Mocht toch worden besloten om de familie-vbi's af te schaffen, dan lijkt het passend om de afschaffingsdatum te laten aansluiten bij de datum van inwerkingtreding van het nieuwe box 3 regime. Het beleggingsvermogen kan dan immers onderworpen blijven aan een regime waarin het werkelijke rendement wordt belast.

Tot het verstrekken van een nadere toelichting ben ik graag bereid.

Met vriendelijke groet,

Erik-Jan Kevelam

4 april 2023, Garderen

Werkzaam als belastingadviseur, maar deze reactie is op persoonlijke titel geschreven.